

Pet'ko L.V.

Ph.D., Associate Professor

Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

THE UPBRINGING ASPECT IN FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING ENVIRONMENT IN THE CONDITIONS OF UNIVERSITY

Петько Л.В.

к.пед.н., доцент

НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, Київ)

ВИХОВНИЙ АСПЕКТ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

Actuality of implementing the educational principle in the formation of professionally oriented foreign language teaching environment is presented

Key words: *upbringing, foreign language, university, students, formation of professionally oriented foreign language teaching environment.*

Автор доводить актуальність реалізації виховного принципу у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету.

Ключові слова: *виховання, іноземна мова, університет, студенти, формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища.*

Динамізм світового глобального розвитку призвів до негативних тенденцій впливу на людину, коли руйнуються її індивідуальність, світогляд, «переформатуються» ідеали та гуманістичні цінності, які створювалися людством протягом свого існування. Це безпосередньо торкнулося й України і вимагає пошуку нових підходів у вихованні сучасної студентської молоді, перегляду та удосконалення шляхів виховного процесу в умовах університету. Студентська молодь, охоплюючи віковий ценз з 17–23 років, в умовах навчання в університеті намагається спроектувати свою пізнавальну діяльність на отримання обраної професії, причому реалізація виховного принципу навчання, виховного впливу викладача на студента у порівнянні з перебуванням його у загальноосвітньому навчальному закладі чи коледжі суттєво зменшується.

Реформи освітньої галузі, що відображено в основних положеннях Конституції України [9], Законах України «Про освіту» [12], «Про вищу освіту» [11] Державній національній програмі «Освіта» («Україна» XXI століття») [10], Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті (2001) [4], Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [5], Концепція національної системи виховання (1996), Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти [3], Концепція національного виховання студентської молоді (2009) [2] та інших державних документах, де особлива увага акцентується на проблемі національного виховання, яке є органічною складовою освіти і ґрунтується на засадах гуманізму. Його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування в них потреби та уміння жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури. Реалізація цієї мети здійснюється в усіх навчальних закладах України.

У свою чергу, глобальний простір, у який інтегрується сучасна студентська молодь, передбачає засвоєння надбань культури різних народів. Тому постає потреба в здатності студентів до входження у світовий соціокультурний простір – за умови збереження

української національної ідентичності. Позаяк, «національне виховання має стати фундаментом становлення світогляду молоді людини, на якому формуються фахові знання та професійна відповідальність [2]».

Отже, «вищі навчальні заклади мають здійснювати підготовку свідомої національної інтелігенції, сприяти оновленню і збагаченню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів [3]». Відтак, орієнтири вітчизняної системи вищої освіти передбачаючи якісну професійну підготовку студента, важливе місце в цьому процесі надають формуванню особистості гуманістичного типу, справжнього інтелігента, здатного не тільки професійно, але творчо й цілісно підходити до розв'язання завдань соціального й фахового змісту.

Під гуманізацією освіти розуміється процес створення умов для самореалізації, самовизначення особистості, що сприяють розкриттю його творчого потенціалу, формування його ціннісних орієнтацій і моральних якостей з подальшою їх актуалізацією в професійній і громадській діяльності. Причому сама гуманізація стає стратегічним напрямком і основною ланкою реформи вищої школи, переходом від екстенсивно-інтеграційної моделі до проблемно-аналітичної системи навчання, подолання розриву між гуманітарними і негуманітарними дисциплінами і вузькою спеціалізацією [15, с. 1–2]. До того ж, підготовка професіонала 21-го століття має враховувати нові відносини професійної діяльності з навколишнім середовищем і суспільством, тобто діяльність випускника університету повинна бути гуманістичною.

Відтак, значне місце у вихованні гуманізму студентської молоді посідають предмети гуманітарного циклу, тому дисципліну «Іноземна мова» можна розглядати своєрідним вектором вивчення та вибору духовних орієнтирів особистості, яка має виховувати людину, здатну засвоювати й транслювати загальнолюдську культуру, будучи скарбницею культурного досвіду людства, його історичної пам'яті, надання можливості міжкультурної комунікації та розвитку моральних якостей гуманної людини. Одним з важливих напрямків цього процесу ми розглядаємо формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища (ПОІНС) в умовах університету.

Грунтовне вивчення дисертаційних досліджень і наукових праць, в яких розроблялись проблеми виховання студентів в умовах університету, – І.П.Ящук, В.І.Тернопільська [14] (теоретико-практичний аспект), С.М.Цимбрило, К.І.Войтенко (полікультурне виховання студентів), К.В.Дубич (особистісно орієнтоване виховання студентів), Я.В.Яшник, О.Л.Главацька, А.П.Карасевич, В.А.Хор'якова (виховання міжстатевих стосунків студентів), М.С.Горда, І.О.Сохан (моральне виховання студентів), А.Г.Сігова, І.В.Сопівник, О.А.Радул (громадянське виховання), Л.О.Бобко, Н.В.Клименюк, А.В.Міняйлова, Ж.С.Свиренко (гуманістичне виховання студентів), В.О.Долженко, Є.В.Костик (виховання духовних цінностей у студентів), В.І.Одарченко, Р.О.Осипець, Ю.Д.Руденко, В.І.Смолук, А.В.Фрідріх (національне виховання), М.І.Бабков, Т.В.Борисова, В.М.Процок, Н.В.Сवेशинська, Т.І.Сердюк, В.М.Швирка (естетичне виховання), О.І.Гевко, О.В.Амбрамчук, О.М.Онопрієнко, О.Г.Стьопіна, (патріотичне виховання молоді), а також досить невеликої кількості дисертаційних досліджень стосовно розгляду іноземної мови як виховного засобу підростаючого покоління, вивчаючих підготовку майбутніх учителів іноземної мови до гуманістичного виховання учнів (Н.В.Савчак), формування естетичного смаку у студентів вищих педагогічних навчальних закладів засобами іноземних мов (Т.В.Бабенко), формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до виховної роботи в школі (Л.В.Бродська), психолого-педагогічна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови до морального виховання підлітків (Н.А.Молодиченко), дозволило дійти висновку щодо недостатнього впровадження виховного принципу до навчально-виховного процесу університетської освіти взагалі і, зокрема, використання широкого ресурсу навчальної дисципліни «Іноземна мова» у системи вищої професійної освіти.

Водночас залишається неохопленою низка питань, пов'язаних із реалізацією виховного принципу у формування ПОІНС в умовах університету. Вищевикладене спонукає до детального аналізу і творчого переосмислення здобутків учених та оптимального використання освітніх інновацій у напрямку виховання студентської молоді в системі університетської підготовки майбутніх фахівців.

Отже, вивчення й узагальнення реального стану моральних орієнтирів сучасного студентства [6; 7; 8; 9; 11] дало змогу виявити суперечності між:

- вимогами українського суспільства до виховного процесу і можливостями його забезпечення в умовах університету;

- необхідністю розвитку духовного світу студентів та акцентуацією на майбутній професійній їх підготовці;

- важливістю реалізації принципу виховання як невід'ємної складової освітнього процесу в умовах університету та відсутністю відповідних досліджень для формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища;

- широкими можливостями, закладеними у навчальній дисципліні «Іноземна мова», щодо розгляду виховних проблем серед студентства, та реалізацією останнього у формуванні ПОІНС в умовах університету із залученням інноваційних методів навчання та виховання;

- гуманістичними потребами, інтересами особистості студента і проблематичністю творчої їх самореалізації;

- відповідністю ціннісних орієнтацій, гуманістичних потреб, інтересів, особистісних прагнень та проблем сучасного студента і реальними можливостями їх реалізації у формуванні ПОІНС в умовах університету;

- існуванням різнорідних культур та здатності майбутнього фахівця до взаємодії з людьми з різними традиціями і культурами у глобалізованому суспільстві;

- реалізацією принципу виховання у формуванні ПОІНС в умовах університету та науково-методичним його забезпеченням.

Таким чином, актуальність проблеми і виявлені суперечності зумовили вибір нашого дослідження: *„Реалізація виховного принципу навчання іноземної мови у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету”*.

Метою нашої роботи став процес реалізації виховного принципу у формуванні ПОІНС в умовах університету, 2) вивчення окресленої проблеми в педагогічній теорії і практиці, 3) дослідження шляхів організації виховання студентів у процесі формування ПОІНС в умовах університету, 4) здійснення теоретичного аналізу понять «гуманізм», «патріот», «кохання», «любов», «сім'я», «честь», «гідність», «суїцид», «брехня», маніпулятивна поведінка, розгляд стосунків чоловіка і жінки, ціннісних орієнтацій студентської молоді й її вчинків та вивчення і аналіз їх зі студентами у процесі формування ПОІНС.

Науковці слушно зауважують, що в умовах університету принципи виховання мають інше змістове наповнення, ніж у попередній період життєдіяльності особистості, сприяють формуванню окремих якостей цілеспрямованої особистості майбутнього фахівця і відображають специфіку процесу виховання, що на відміну від загальних принципів педагогічного процесу — це загальні положення, якими керуються педагоги при розв'язанні виховних завдань. До їх числа відносять такі принципи: 1) опори на позитивне у людині та її вчинках, 2) єдності вимог і поваги до особистості вихованця, 3) етнізації, 4) народності, 5) природовідповідності, 6) культуровідповідності, 7) виховання у колективі, 8) демократизації, виховання у праці, 9) наступності у виховній роботі кураторів, 10) відповідності виховання індивідуальним особливостям молоді, 11) інтегративності, 12) поєднання цілеспрямованої виховної діяльності з ініціативою студентів, 13) гуманізації, 14) зв'язку виховання з життям [13].

Водночас, у процесі виховання виокремлюють такі особливості: 1) орієнтація на досягнення визначеної мети, яка є передбаченням ідеальних результатів діяльності (з урахуванням реальних можливостей і потреб суспільства у конкретній особистості), що, у свою чергу, забезпечує перспективний творчий характер процесу виховання. 2) Процес

багатофакторного впливу на особистість (сім'я, друзі, засоби масової інформації, навчальне середовище, громадсько-політичне життя, релігія, церква та ін.). 3) Передбачає концентричність організації виховного процесу на індивідуум. Людина розвивається на всіх вікових етапах як цілісна особистість (це диктує необхідність одночасного формування різних якостей особистості: чесності, доброти, відповідальності, самостійності та ін.). 4) Позитивні результати виховного процесу виявляються не одразу, а через певний проміжок часу. 5) Виховання – це процес довготривалий і безперервний, який супроводжує людину впродовж усього її життя [13].

Література:

1. Бобко Л.О. Гуманістичне виховання студентів вищих навчальних закладів фінансово-економічного профілю у позанавчальній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.О.Бобко ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. — К., 2004. — 20 с.
2. Концепція національного виховання студентської молоді [Електронний ресурс] / Рішення Колегії МОН України від 25.06.09 року. Протокол № 7/2-4. — Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/4310/
3. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. Сутність національного виховання [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://olenivkadp.at.ua/load/koncepcija_vikhovannja_ditej_ta_molodi/1-1-0-9
4. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. — 2001. — №1. — С. 22–25.
5. Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
6. Петько Л.В. Формування професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету шляхом розгляду моральних орієнтирів студентів / Л.В.Петько // Педагогічний альманах: зб. наук. пр. ; редкол. В.В.Кузьменко та ін. — Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. — Вип. 29. — С. 164–172. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10077>
7. Петько Л.В. Реалізація морально-суспільної проблематики у формуванні професійно орієнтованого іншомовного навчального середовища в умовах університету / Л.В.Петько // Науковий часопис НПУ імені М.Д.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. пр. ; за ред. академіка В.І.Бондаря. — К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016. — Вип. 55. — С. 132–139.
8. Петько Л.В. Виховний і професійний аспекти музично-педагогічної спрямованості навчання іноземної мови студентів ВНЗ у системі музично-педагогічної освіти / Л.В.Петько // Музика та освіта : науково- метод.журнал / ; гол.ред. Л.М.Масол. — Київ : Педагогічна думка, 2013. — № 3. — С. 14–18. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7872>
9. Конституція України [Електронний ресурс] / Редакція від 30.09.2016 р. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
10. Державна національна програма «Освіта» («Україна» XXI століття»). — К. : Райдуга, 1994. — 61 с.
11. Про вищу освіту [Електронний ресурс] / Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. — Режим доступу : <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
12. Про освіту [Електронний ресурс] / Закон України (зі змінами) // ВВР, 1991, № 34, ст. 451. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1060-12>
13. Рой Наталія. Сутність та принципи виховання студентської молоді [Електронний ресурс] / Наталія Рой. — Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1373>
14. Тернопільська В.І. Довідник з виховної роботи зі студентами / В.І.Тернопільська, Т.В.Коломієць, І.О.Піонтківська. — Тернопіль : Навчальна книга. — Богдан, 2014. — 264 с.
15. Токарева Н.В. Некоторые аспекты гуманитаризации образования в процессе подготовки бакалавров дизайна / Н.В.Токарева, И.Г.Гуткина // Электронное научное издание «Труды МГТА : электронное издание», 2013. № 23 (1). — С. 1–6.

